

Tjänsteskrivelse - Intäkts- och underskottsfordelning Tåg i Bergslagen AB

Förslag till beslut

Hållbarhetsnämnden föreslår Regionstyrelsen föreslå Regionfullmäktige besluta följande:

1. Godkänna ny intäkts- och underskottsfordelning för Tåg i Bergslagen AB under förutsättning att Region Örebro län, Region Dalarna och Region Västmanland fattar likalydande beslut.

Sammanfattning

Detta ärende redogör för förslag till ny intäkts- och underskottsfordelning för Tåg i Bergslagen AB.

I nuvarande underskottsfordelning finns tre fördelningskomponenter där Tåg i Bergslagen AB:s underskott hanteras genom 1) ersättning för RKM resor, 2) kostnader för dimensionerande fordon och 3) antal km och tågstopp inom respektive län.

Med punkt 1 avses resor som görs med de biljetter som ställs ut av respektive RKM (i Gävleborgs län resor med X-trafiks periodbiljetter och skolkort). För detta ersätts trafikföretaget med drygt 30 kr per resa. Det underskott som återstår för Tåg i Bergslagen AB efter punkt 1 och 2 fördelas mellan ägarna utifrån trafikproduktion (km) och antal stopp.

I arbetet gällande intäkts- och underskottsfordelning för Tåg i Bergslagen AB har det konsekvensbeskrivits effekter av att fortsätta med nuvarande underskottsfordelning samt att återföra intäkter helt eller delvis till ägarlänerna. Utifrån arbetet är rekommendationen från ägarrepresentanter att lägga till en komponent som hanterar intäktsfordelning.

Intäkterna från biljettförsäljningen föreslås delas upp i en del som gäller försäljning från relationer inom respektive län (inomlänsintäkter) från vilka intäkterna tillfaller berörd ägarregion medan övriga biljettintäkter tillfaller Tåg i Bergslagen AB och räknas av från det underskott som fördelas mellan ägarna.

Som följd av att inomlänsintäkter föreslås tillfalla respektive ägarlän kan nuvarande komponent med ersättning för RKM-resor (punkt 1 ovan) utgå från aktieägaravtalet.

Förslaget innebär att bilaga 1 till aktieägaravtalet (Fördelning av underskott i Tåg i Bergslagen AB) uppdateras genom att även hantera fördelning av intäkter enligt följande punkter:

1. Inomlänsintäkter - Biljettintäkter från Tåg i Bergslagens biljettprodukter, som säljs av Tåg i Bergslagen eller dess återförsäljare, för relationer där resan helt sker inom ett ägarlän tillfaller berörd ägare.
2. Övriga biljettintäkter – Resterande biljettintäkter (som inte omfattas av punkt 1) från Tåg i Bergslagens biljettprodukter, som säljs av Tåg i Bergslagen eller dess återförsäljare, tillfaller Tåg i Bergslagen och räknas av från underskottet.

Nuvarande punkt 1 Periodbiljetter i aktieägaravtalet utgår som följd av förslaget.

Förslaget förväntas bidra till att ge ägarregionerna incitament att öka resandet med Tåg i Bergslagen AB och att i större utsträckning integrera Tåg i Bergslagen AB:s trafik som en del av det lokala trafiksystemet.

Ärendet

De regionala kollektivtrafikmyndigheterna i Gävleborg, Dalarna, Örebro och Västmanland, (i ärendet benämnda RKM), är gemensamma ägare av Tåg i Bergslagen AB.

I samband med att trafikavtalet som Tåg i Bergslagen AB ingått med VR Sverige AB träder i kraft vid tidtabellsskiftet i december 2023 (T24) förändras avtalsformen från tjänstekoncession till bruttoavtal. Som följd av detta flyttas ansvaret för bland annat biljettförsäljning, prissättning och produktsortiment från trafikföretaget till beställaren, det vill säga Tåg i Bergslagen AB. Konsekvensen är att biljettintäkter som tidigare tillfallit det upphandlade trafikföretaget från T24 istället kommer tillfalla Tåg i Bergslagen AB.

Med anledning av det förändrade ansvaret har ett arbete genomförts under ledning av Region Västmanland med stöd av Tåg i Bergslagen och ägarrepresentanter att se över huruvida nuvarande underskottsfördelning bör uppdateras och i sådana fall ge förslag på vilket sätt att gälla från och med december 2023 i samband med tidtabellsskiftet.

I nuvarande underskottsfördelning finns tre fördelningskomponenter där Tåg i Bergslagen AB:s underskott hanteras genom 1) ersättning för RKM resor, 2) kostnader för dimensionerande fordon och 3) antal km och tågstopp inom respektive län.

Med punkt 1 avses resor som görs med de biljetter som ställs ut av respektive RKM (i Gävleborgs län resor med X-trafiks periodbiljetter och skolkort). För detta

ersätts trafikutövaren med drygt 30 kr per resa. Det underskott som återstår för Tåg i Bergslagen AB efter punkt 1 och 2 fördelas mellan ägarna utifrån trafikproduktion (km) och antal stopp.

I arbetet gällande intäkts- och underskottsfördelning för Tåg i Bergslagen AB har det konsekvensbeskrivits effekter av att fortsätta med nuvarande underskottsfördelning samt att återföra intäkter helt eller delvis till ägarlänen. Utifrån arbetet är rekommendationen från ägarrepresentanter att lägga till en komponent som hanterar intäktsfördelning.

Intäkterna från biljettförsäljningen föreslås delas upp i en del som gäller försäljning från relationer inom respektive län (inomlänsintäkter) från vilka intäkterna tillfaller berörd ägarregion medan övriga biljettintäkter tillfaller Tåg i Bergslagen AB och räknas av från det underskott som fördelas mellan ägarna.

Som följd av att inomlänsintäkter föreslås tillfalla respektive ägarlän kan nuvarande komponent med ersättning för RKM-resor (punkt 1 ovan) utgå från aktieägaravtalet.

Förslaget innebär att bilaga 1 till aktieägaravtalet (Fördelning av underskott i Tåg i Bergslagen AB) uppdateras genom att även hantera fördelning av intäkter enligt följande punkter:

1. Inomlänsintäkter - Biljettintäkter från Tåg i Bergslagens biljettprodukter, som säljs av Tåg i Bergslagen eller dess återförsäljare, för relationer där resan helt sker inom ett ägarlän tillfaller berörd ägare.
2. Övriga biljettintäkter – Resterande biljettintäkter (som inte omfattas av punkt 1) från Tåg i Bergslagens biljettprodukter, som säljs av Tåg i Bergslagen eller dess återförsäljare, tillfaller Tåg i Bergslagen och räknas av från underskottet.

Nuvarande punkt 1 Periodbiljetter i aktieägaravtalet utgår som följd av förslaget.

Förslaget förväntas bidra till att ge ägarregionerna incitament att öka resandet med Tåg i Bergslagen AB och att i större utsträckning integrera Tåg i Bergslagen AB:s trafik som en del av det lokala trafiksystemet.

Kostnader och finansiering

Region Gävleborgs andel av underskottet förväntas öka något som följd av förslaget jämfört med nuvarande modell för underskottsfördelning. Kostnadsökningen bedöms i huvudsak kunna hanteras genom ökade biljettintäkter samt effektivisering som följd av överflyttning av resande från buss till tåg.

Konsekvensbeskrivningar

Arbetsmiljö

Förslaget ses inte påverka arbetsmiljön inom den egna organisationen.

Social hållbarhet

Att möjliggöra kollektivtrafikresor både inom- och till andra län är både en resurs och ett villkor för att göra det möjligt att delta i samhället. Det påverkar invånarnas vardag och möjlighet att delta i studie- och arbetsliv och i andra sociala sammanhang. Det är en resurs som skulle kunna fördelas jämt eller ojämnt, och därmed också ge konsekvenser jämt, eller ojämnt, över befolkningen. Beslutet avseende intäkts- och underskottsfordelning skapar möjligheter att öka resandet med Tåg i Bergslagen AB och att i större utsträckning integrera Tåg i Bergslagen AB:s trafik som en del av det lokala trafiksystemet vilket får positiv påverkan på den sociala hållbarheten.

Miljömässig hållbarhet

Ett väl fungerande trafiksystem med bland annat fördelaktiga restider samt enkla biljettregler inom länet kan medverka till att fler väljer hållbara transportsätt. Detta bidrar till att uppnå uppsatta miljömål.

Ekonomisk hållbarhet

Ärendet bidrar bland annat till ökade möjligheter att harmonisera biljettregler och priser inom Gävleborgs län vilket kan ha en positiv effekt för arbets- och studiependling samt kompetensförsörjningen.

Expedieras till

Trafik-, kultur- och folkhögskoledirektör
Avdelningschef X-trafik

Andréas Eriksson
Avdelningschef X-trafik

Linda Landström
Utvecklingsstrateg